

Landbouw en voedsel

Gezonde voeding – eerlijke voeding

Groen! zet zich in voor veilig en gezond voedsel. Geen voedsel met gifresten, GGO's of overbodige additieven. De oprichting van het federale Voedselagentschap was een van de belangrijkste verwezenlijkingen van onze federale regeringsdeelname tussen 1999 en 2003. Dit agentschap draait nu naar behoren. Een nieuwe dioxinecrisis lijkt intussen ondenkbaar.

Maar we willen meer. We gaan voor kwaliteit van voeding. Voedsel met een hoge voedingswaarde, voedsel dat gewoon lekker is. We steun de 'slow food'-beweging, omdat we vinden dat genieten van voedsel ook terug een andere eetcultuur veronderstelt, waarbij je tijd maakt voor elkaar en voor je maaltijd. We kiezen ten slotte ook voor eerlijk geproduceerd voedsel. Voedsel waarvoor een eerlijke prijs betaald is aan boeren van bij ons of aan boeren in het Zuiden.

Duurzame Landbouw

Landbouwers staan van nature mee in voor het behoud van open ruimte, landschap en natuur- en milieuwaarden. Landbouw staat niet tegenover natuur en milieu. Landbouw kan beschouwd worden als een verrijking van bestaand 'ecologisch kapitaal'. Met ecologisch kapitaal bedoelen we het geheel van grondstoffen en diensten dat de natuurlijke ecosystemen ons bieden.

Maar als van landbouwers verwacht wordt dat ze dergelijke ecosysteemdiensten vrijwaren of mee uitbouwen, is het niet meer dan billijk dat daar een riant vergoeding tegenover staat, die de meerwaarde weerspiegelt die gecreëerd wordt voor de samenleving. In de internationale literatuur over ecologische economie spreekt men in dit verband steeds meer van PES, "Payment for ecosystem services". Landbouw is dus niet alleen van groot belang voor goed voedsel en voor onze gezondheid, maar is en blijft voor ons ook een wezenlijke economische sector. Juist omdat landbouw en milieu zo innig verweven zijn, geloven we in een blijvende toekomst voor de landbouw in Vlaanderen en beschouwen we de omschakeling in stappen naar een duurzame landbouw als een van de belangrijkste onderdelen van onze Groene New Deal en van een toekomstige groene economie.

Het Ecologisch Voedselplan van Groen!

Groen! werkte een Ecologisch Voedselplan uit. Daarin toonden we aan hoe het mogelijk is om landbouw en voeding minder industrieel, vriendelijker voor het klimaat en de natuur en gezonder voor mens en dier te maken. We hebben de overgang naar een ecologisch duurzame landbouw uitgezet op een tijdsfad van nu tot 2050. In die tijdspanne willen we komen tot een minder industriële landbouw en terug meer kansen bieden aan familiale landbouwbedrijven bij ons en kleine boeren in het Zuiden. We streven naar een klimaatvriendelijke CO₂-neutrale landbouw en een landbouw waar afgestapt wordt van chemische producten en terug zoveel mogelijk gekozen wordt voor natuurlijke, biologische teelten. We streven naar een landbouw die niet langer ten koste gaat van veel dierenleed, waar dieren terug vrijer kunnen bewegen. Met het gevolg dat er ook minder dieren zullen gehouden worden. Dat soort landbouw kan zorgen voor gezonde en lekkere voeding en kan tegelijk duurzame landbouw worden en zelfs bijdragen aan een stelselmatige verbetering van ons leefmilieu.

Naar een klimaatvriendelijke CO₂-neutrale landbouw

1.234. De landbouw vandaag is sterk gemechaniseerd, verbruikt veel fossiele energie en is verantwoordelijk voor minstens 11% van de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen. De Vlaamse overheid kan een actieplan opmaken om de Vlaamse landbouwbedrijven te helpen om op termijn CO₂-neutraal te produceren. Men kan zorgen voor gratis energie-audits voor land- en tuinbouwbedrijven en steun voor investeringen in energie-efficiëntie, zonnepanelen en windturbines voorgefinancierd door een Klimaatfonds. Verder kunnen stimulansen gegeven worden om energie te besparen door anders om te gaan met minerale meststoffen en krachtvoer. Vooral in de glastuinbouw zijn grote energiewinsten mogelijk. Via de techniek van 'de gesloten kas' kunnen serres uitgroeien tot zonnecollectoren en netto-energieleveranciers. De teelt van energiegewassen kan ervoor zorgen dat de landbouw zelfbedruipend wordt op het vlak van energievoorziening.

Voorrang voor streekproducten en voor producten van eerlijke handel

1.235. Transport van voedsel over lange afstanden, zorgt voor veel uitstoot van CO₂. Een voorbeeld is dat van een blikje tomatensoep met balletjes dat 32.000 kilometer aflegt voor het in onze soepkom belandt. Daarom kiest Groen! voor een streekgebonden landbouw. De consument heeft het recht om te weten hoe een product gemaakt is en bij hem of haar geraakt is (per boot, per vliegtuig, over welke afstand). Voedingswaren kunnen een label krijgen waarop het aantal voedselkilometers vermeld wordt. Tegelijk kan er een kwaliteitslabel komen én meer steun voor duurzame streekproducten. Samen met een promotiecampagne voor seizoensgebonden groenten.

1.236. Daarnaast wil Groen! ook alle kansen geven aan producten van eerlijke handel. Niet alle voedsel kan lokaal geproduceerd worden. De boeren in het Zuiden hebben ook recht op een eerlijke verloning. Groen! vraagt dat de Vlaamse regering in handelsrelaties met het Zuiden een duidelijke keuze maakt voor fair trade en een duidelijk onderscheid blijft maken tussen de fairtradecriteria en andere sociaal of ecologisch geïnspireerde labels. De Vlaamse overheid kan net als de Nederlandse overheid, binnen afzienbare tijd enkel nog duurzaam aankopen en hierbij maximaal kiezen voor fairtradeproducten. Zeker wat betreft de catering binnen de Vlaamse overheidsdiensten.

Minder schadelijke pesticiden - 10% biologische landbouw tegen 2020

1.237. De Vlaamse overheid wil dat er minder pesticiden gebruikt worden in de landbouw. Maar in de praktijk worden boeren te weinig gesteund om te komen tot meer ecologisch verantwoorde bestrijdingsmethoden. Vlaanderen zou het onderzoek en de ontwikkeling van natuurlijke gewasbeschermingmethodes en van biologische pesticiden fors kunnen stimuleren. Vlaanderen moet de ambitie hebben om hierin koploper te worden wereldwijd.

1.238. De Vlaamse regering heeft een Actieplan Biologische Landbouw. Maar dit plan vertoont nog te weinig ambitie. De vraag naar biologische producten in Vlaanderen is fors gestegen. Maar de productie kan niet volgen. Vlaanderen doet het wat dat betreft stukken slechter dan Wallonië. In Vlaanderen is amper 0,52% van de teelten biologisch, in Wallonië is dat al 3,35%. Het Europees gemiddelde is zelfs 4,3%. Het gevolg is dat veel bio in Vlaanderen in feite afkomstig is uit het buitenland. In Duitsland is bewezen dat er ook veel groene jobs kunnen gecreëerd worden in de biologische landbouw. In 2006 ging het om 41.600 arbeidsplaatsen²⁶.

²⁶ UmweltBundesAmt, Hintergrundpapier "Beschäftigung im Umweltschutz 2006", juni 2008

- 1.239. Vlaanderen zou vooral de korteketenverkoop moeten stimuleren, waarbij de afstand tussen producent en consument zo klein mogelijk gehouden wordt. Om meer boeren de stap te helpen zetten naar de biolandbouw is het belangrijk dat er voldoende ondersteuning komt tijdens de periode dat boeren omschakelen van gangbare naar biologische landbouw. De bestaande hectaresteen kan verhoogd worden of men kan werk maken van prijswaarborgen, naar het voorbeeld van de extra toeslagen die het Nederlandse melkbedrijf Campina biedt aan biologische melkveehouders. De overheid zou ook best de controlekosten voor biologische producten integraal overnemen. Het is immers niet billijk dat de boeren met de gezondste producten de hoogste kosten betalen.
- 1.240. Besturen kunnen zelf een voorbeeldfunctie vervullen. In alle overheidskantines moet bio aangeboden worden. In scholen kan met steun van de overheid integraal omgeschakeld worden naar biologische maaltijden, naar het voorbeeld van de stad Rome. Zo krijgen onze kinderen de smaak te pakken. In Nederland blijkt dat de grote cateraars wat graag inspelen op de vraag van de overheid naar meer bio.
- 1.241. In overleg met de federale regering en Europa moet werk gemaakt worden van betaalbare bio. Biologische producten moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Zeker in tijden van stijgende voedselprijzen. De BTW op biologische producten zou best afgeschaft worden. Het tarief voor de bio-horeca zou best verlaagd worden van 12 naar 6%.

Geen genetisch gewijzigd voedsel

Groen! is gekant tegen het vrijzetten van genetisch gewijzigde organismen in ons milieu. Dat is een nieuwe vorm van biologische vervuiling. We vragen volledige openheid ter zake. Het kan niet dat er genetisch gewijzigde organismen vrijgezet worden, zonder dat de mensen die in de buurt wonen, er iets van weten. Gelukkig besliste het Europese Hof van Justitie dat autoriteiten de exacte locatie van een veld met genetisch gemanipuleerde organismen niet langer geheim mogen houden.

We hebben ons in het verleden met succes verzet tegen veldproeven en we zijn principieel tegen commerciële teelten met GGO's. De Vlaamse regering wil nu toch teelten met genetisch gewijzigde gewassen toelaten. Het minste dat men dan kan doen, is heel strikte voorwaarden vastleggen zoals afstandsregels en een sluitende compensatievergoeding voorzien voor gewone of bioteelten die besmet raken door kruisbestuiving. Dat zou gebeuren via het zogenaamde 'co-existentiedecreet'. Maar het decreet dat werd goedgekeurd biedt geen enkele zekerheid. De teelt van genetisch gemodificeerde gewassen kan op geen enkele manier verhinderd worden, ook niet als aangetoond is dat naburige landbouwers economische schade zullen ondervinden. Naast de reële risico's op besmetting tijdens de teelt en de oogst, is de niet-GGO-landbouwer ook nog eens verplicht om op eigen kosten extra analyses van zijn of haar producten te laten uitvoeren, om na te gaan of er al dan niet besmetting heeft plaatsgevonden. Al onze amendementen om de biologische landbouw te beschermen, werden verworpen. Groen! blijft aandringen op een bijsturing van dit decreet. GGO-telers moeten voor 100% aansprakelijk gesteld worden (de vervuiler betaalt). Het mag niet zo zijn dat op termijn alle landbouwgewassen besmet raken en dat boeren niet meer kunnen kiezen voor GGO-vrije teelten.

We vinden het daarnaast bijzonder jammer dat de vorige federale regering geen verzet aantekende tegen de invoer van producten met GGO's in ons land. De consument wil eigenlijk geen genetisch gemanipuleerd voedsel, maar het wordt ons toch opgedrongen. Terwijl er nu ook aanwijzingen zijn dat genetisch veranderd voedsel gezondheidsrisico's inhoudt. Je moet zelf kunnen kiezen of je gemanipuleerde producten koopt of eet. De etiketteringsplicht voor GGO's is nu zeker niet sluitend. Van de veevoerders die in België een etiket GGO-vrij dragen, blijkt een op de vijf toch GGO's te bevatten.

- 1.242. Groen! wil van heel Vlaanderen een GGO-vrije zone maken. Gemeenten moeten het recht krijgen om hun grondgebied GGO-vrij te verklaren.
- 1.243. Planten, dieren en mensen, of onderdelen hiervan, kunnen nooit onder het intellectuele eigendom van de biotechnologische uitvindingen vallen. In het Europese parlement werkt de groene fractie heel hard om dat tegen te gaan.
- 1.244. Het klonen van dieren of het in de handel brengen van melk of vlees van gekloonde dieren wijzen we principieel af.

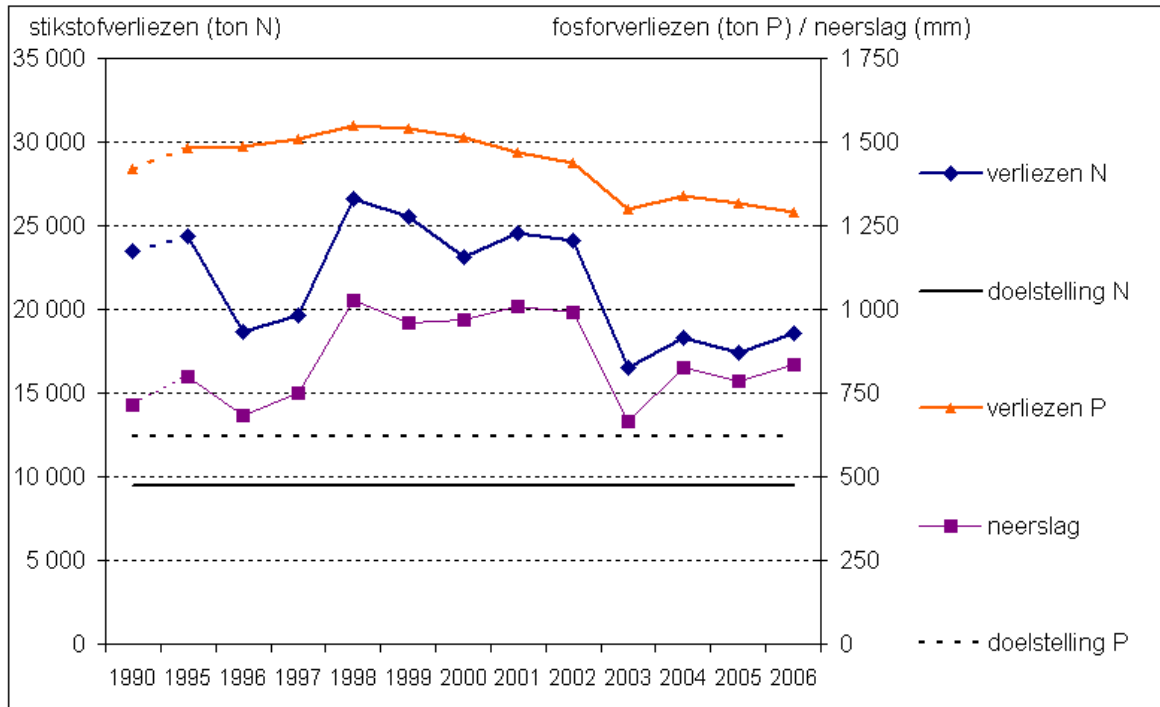
Afbouw van de overbemesting

Vroeger werden dieren gekweekt op boerderijen waar ook het voer voor deze dieren verbouwd werd. En de dierlijke afvalstoffen werden dan gebruikt om het land te bemesten. Men spreekt dan van gemengde bedrijven en grondgebonden productie. Landbouw volgens het kringloop- of 'cradle to cradle'-principe.

Bij de intensieve veeteelt zijn bedrijven niet meer gebonden aan grond voor hun voedselvoorziening. Veevoer wordt van ver aangevoerd, dikwijls uit derdewereldlanden, waar het ten koste gaat van voedselgewassen of het milieu (regenwouden). Er worden veel meer dieren opgekweekt. Het milieu kan het afval (de mest) niet meer verwerken en er ontstaan grote mestoverschotten. Dat is de situatie in Vlaanderen vandaag. Het teveel aan mest zorgt ervoor dat onze waterlopen erg vervuild zijn met nitraten en dat de kosten voor de productie van drinkwater oplopen. In 2005 veroordeelde het Europees Hof ons land omdat Vlaanderen de normen van de nitraatrichtlijn niet haalde.

In 2006 keurde deze Vlaamse regering een nieuw mestdecreet en mestactieplan goed (MAP3). Daarin werd heel Vlaanderen aangeduid als kwetsbaar gebied, zodat er strengere normen gelden. Maar tegelijk wist men bij Europa belangrijke uitzonderingen (derogaties) te bedingen. En bovendien werd met het nieuwe MAP de uitbreidingstop voor veeteeltbedrijven opgeheven. Het plafond voor de uitstoot van nutriënten zoals fosfaten en nitraten (de 'nutriëntenhalte') wordt vervangen door een handel in nutriëntenemissierechten (NER's). Waar de groene minister Vera Dua de enig logische conclusie had getrokken en boeren subsidies gaf om het aantal dieren te verminderen (warme sanering), kiest de regering Peeters terug voor een groei van de veestapel. Waardoor ook de mestoverschotten weer aandikken. Volgens MAP3 kunnen veeteeltbedrijven maar uitbreiden op voorwaarde dat ze aan mestverwerking doen. Het gevolg is een grote toename van mestverwerking in heel Vlaanderen en steeds meer hinder van mestverwerkinginstallaties. Vooral de inplanting van grotere mestverwerkinginstallaties in landbouwgebied ziet Groen! niet zitten.

Uit cijfers van de Vlaamse milieumaatschappij blijkt dat de nitraatvervuiling, veroorzaakt door de afzet van te grote hoeveelheden mest op de Vlaamse akkers, niet verbetert : in ongeveer 40 % van de meetpunten wordt de norm van 50 mg nitraat/liter overschreden. Het nieuwe mestdecreet faalt dus. In vergelijking met de vorige regering nemen de fosfor- en stikstofverliezen opnieuw toe.

Bovendien wordt het mestbeleid nieuwe stijl niet naar behoren uitgevoerd. De Vlaamse Regering legde geen uitvoeringsbesluiten vast om de overschrijdingen van de nitraatnorm te bestraffen. In 2007 werd op 2255 percelen (26% van de metingen) een overschrijding van de norm vastgesteld. Er werd voor 379 percelen met zware overschrijding een boete opgelegd. Deze boetes werden door minister Crevits nu gewoon kwijtgescholden. Als voorbeeld van onbehoorlijk bestuur kan dat tellen. Straffeloosheid is troef, de cowboys die zich niet storen aan de milieuregels, krijgen van de Vlaamse regering een fikse beloning.

1.245. Strikte voorwaarden voor mestverwerking. Groen! is een koele minnaar van mestverwerking. We geloven veeleer in een vermindering van de productie. Als er dan toch mestverwerking nodig is, pleiten we voor ofwel kleine, bedrijfsgebonden installaties ofwel grotere installaties, maar dan op industrieterreinen. We vragen een strikt handhavingsbeleid, de inzet van de best beschikbare milieutechnieken en aandacht voor een goede ruimtelijke inplanting en voor mogelijke mobiliteitsproblemen. Grote industriële installaties in landbouwgebied steunen we niet. Mestverwerkinginstallaties kunnen voor ons geen aanspraak maken op groenestroomcertificaten.

1.246. Het maken van nog striktere afspraken (convenanten) met de mengvoedersector over de productie van nutriëntenarme veevoerders (de zgn. aanpak aan de bron). Volgens ons kan dit slechts gedeeltelijk soelaas brengen.

1.247. Geleidelijke overstap naar terug meer grondgebondenheid. Groen! pleit voor een geleidelijke overgang naar een meer grondgebonden veeteelt. Zeker in regio's met kwetsbare gronden of in landschappelijk waardevolle gebieden zal men extensiever moeten werken. Bij keuze voor een grondgebonden productiesysteem wordt gestreefd naar een veelzijdige bedrijfsstructuur met een zoveel mogelijk gesloten kringloop. De reconversie wordt gesteund met middelen van het VLIF (Vlaams landbouw Investeringsfonds).

1.248. Forse subsidies voor een warme sanering van de varkensstapel en de kippenkweek. Een inkrimping van de veestapel zorgt voor minder mest én voor een vermindering van andere vervuulende stoffen zoals

methaan (ook een broeikasgas). Via een dergelijke warme sanering wist Vera Dua als groene milieuminister het aantal varkens in Vlaanderen met een miljoen te verminderen. Maar intussen neemt het aantal weer toe. Groen! wil net als enkele jaren terug forse subsidies voorzien voor boeren die hun activiteiten (vervroegd) afbouwen, hun aantal dieren verminderen of overstappen naar andere of meer duurzame teelten.

- 1.249. Vermindering van het gebruik van kunstmeststoffen. Het veelvuldig gebruik van kunstmeststoffen leidt tot bijkomende nitraatvervuiling. Groen! wil naar een verminderd gebruik van kunstmeststoffen. Groen! wil de omschakeling naar meer natuurlijke bemesting actief ondersteunen. Groen! wil dat het onderzoek naar alternatieve bemestingsmethoden, zoals het gebruik van klaver, wordt gestimuleerd.

Diervriendelijke teelt - Minder Vlees = Minder CO₂

- 1.250. Vlaanderen is wereldkoploper wat het samenpakken van dieren op een beperkte oppervlakte betreft. Dat gaat ten koste van veel dierenleed (*zie deel dierenwelzijn*). En het komt onze gezondheid niet ten goede. Want te veel vlees eten is niet gezond. De intensieve veehouderij is ook niet goed voor het milieu en voor het klimaat. Er worden tonnen mest geproduceerd. En veel CO₂. De productie van een biefstuk van 250 gram zorgt voor een CO₂-uitstoot van tussen de 2 en 3 kilo. De Vlaamse overheid kan ertoe bijdragen dat onze landbouw minder afhankelijk wordt van de invoer van veevoedergewassen.
- 1.251. Een essentieel onderdeel van een duurzaam landbouwbeleid is de uitbouw van een vitaal en aantrekkelijk platteland. Dieren die op weiden en op erven kunnen rondlopen, bepalen mee het eigen karakter van het buitengebied. Boeren die kiezen voor minder productie, meer kwaliteit, veilig voedsel, leefmilieu, dierenwelzijn en diversificatie, hebben voor Groen! recht op een fikse ondersteuning, zowel op federaal niveau als op gewestniveau (via de VLIF-middelen). Dat maakt volgens ook deel uit van de steun die voorzien wordt voor nieuwe taken van landbouwers in het kader van milieu- en landschapsbeheer, zachte recreatie en toerisme. Om dit mogelijk te maken komt er een apart Fonds voor Diervriendelijke Teelt, om reconversie naar meer diervriendelijke teelten mogelijk te maken.
- 1.252. Tegelijk kan de overheid mensen aanzetten om minder vlees te eten. Het is niet nodig dat iedereen vegetariër wordt. Maar als iedereen minder vlees gaat eten, zou dat een goede zaak zijn voor het milieu en voor onze gezondheid. De overheid kan ervoor zorgen dat iedereen de keuze heeft. Zeker in de eigen diensten kan ze het goede voorbeeld geven en een voldoende aanbod aan kwalitatieve vegetarische alternatieven aanbieden.

Landbouw wordt 'milieubouw', beheersovereenkomsten als vergoeding voor milieudiensten

Landbouw heeft direct of indirect ook steeds te maken met natuur, milieu, beheer van open ruimte en landschappen. Landbouwers krijgen een prijs voor de voedselproducten die ze voortbrengen, maar hebben daarnaast ook recht op een vergoeding voor de ecosysteemdiensten die ze verrichten.

- 1.253. Het bestaand stelsel van beheersovereenkomsten voor landbouwers is een eerste aanzet tot het daadwerkelijk honoreren van actieve ecosysteemdiensten. Europa en het Vlaams gewest vergoeden de zogenaamde 'agromilieumaatregelen'. Het gaat om overeenkomsten tussen de Vlaamse Landmaatschappij en landbouwers "waarbij de landbouwer zich er vrijwillig toe verbindt om gedurende een bepaalde termijn één of meer beheerspakketten uit te voeren tegen betaling van een beheersvergoeding". Het gaat dan om doelstellingen zoals soortenbescherming, perceelrandenbeheer,

het herstel, de ontwikkeling en het onderhoud van kleine landschapselementen, het botanisch beheer, de erosiebestrijding en het verbeteren van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. De minister bepaalt voor elke beheersdoelstelling de beheersgebieden en kan daarvoor een beheersvisie opstellen.

- 1.254. De Vlaamse overheid kan ervoor kiezen om dit systeem van beheerovereenkomsten zowel kwalitatief als kwantitatief uit te breiden. De vergoedingen dienen opgetrokken te worden, zeker voor gronden die een groene bestemming of overdruk gekregen hebben (VEN of IVON) of die in speciale beschermingszones liggen (vogel- en habitatrichtlijngebieden). Op termijn kan bekeken worden met de landbouworganisaties of de planschadevergoedingen niet geheel kunnen geïntegreerd worden in dit soort van overeenkomsten. Bovendien willen we de overeenkomsten aantrekkelijk maken voor alle landbouwbedrijven. Minister Crevits was erg gelukkig dat 3.500 landbouwers zo'n overeenkomst afsloten in de periode 2000-2006. Maar in 2005 telde Vlaanderen zo'n 34.410 landbouwbedrijven. Dat wil zeggen dat slechts een op tien landbouwers mee zorg draagt voor natuur en groen. Het zou een goede zaak zijn als met veel meer landbouwbedrijven een overeenkomst zou kunnen bereikt worden rond een vergoeding voor milieuzorgdiensten.
- 1.255. Op langere termijn (tegen 2050) hebben we nog meer ambitie. Een landbouw die minder vervuult, is dan niet voldoende. Op termijn kunnen landbouw en milieu naar elkaar toegroeien. Het gaat dan om ecologische landbouw die niet langer vervuult of de natuur niet langer bedreigt maar ons ecologisch kapitaal juist verrijkt. Een soort van 'cradle to cradle'-landbouw dus. Landbouw wordt dan zoveel als milieubouw... Alle landbouwers worden milieubeschermers. Of beter: alle milieubeschermers worden land-bouwers...